



Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра суспільних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи
_____ О.А. Лагоднюк

« » 2018 р.

07-03-36



РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

«НАРОДОЗНАВСТВО»

«ETHNOGRAPHY»

для здобувачів II (магістерського) рівня освіти усіх спеціальностей НУВГП
for applicants of the second (master) level of education of all specialties NUVGP

Рівне – 2018



07-03-36 Робоча програма навчальної дисципліни «Народознавство» для здобувачів II (магістерського) рівня освіти усіх спеціальностей НУВГП денної форми навчання. – Рівне: НУВГП, 2018. – 14 с.

Розробник: Кочубей А.В., канд. пед. н., доцент кафедри суспільних дисциплін

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри суспільних дисциплін

Протокол від 07 березня 2018 р. №11

Зав. кафедри суспільних дисциплін


07 березня 2018 р.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Ю.П. Олексін

Схвалено науково-методичною радою НУВГП

Протокол № від « » 2018 р.

Голова науково-методичної ради _____

О.А. Лагоднюк

« » 2018 року

© К-55 Кочубей А.В., 2018

© НУВГП, 2018



ВСТУП

Програма навчальної дисципліни за вибором «Народознавство» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів за всіма напрямками підготовки.

Народознавство – наука про націю, людину в її зв'язках із природою, мовою, історією, побутом, обрядами та звичаями, усною творчістю. Це важливий компонент навчання і виховання особистості майбутнього фахівця й оздоровлення суспільства.

Пропоновані лекції засвідчують, який значний духовний і морально-етичний потенціал української культури, яка багата енергетичною субстанцією національних базових цінностей, які великі можливості є в ній для модернізації культури XXI століття, механізмів реагування на духовні запити сучасної молоді. Ретромандрівка в глибину століть допоможе зрозуміти духовність і менталітет нашого народу, віковично творений як образне бачення українською людиною світу, землі та життя на ній.

Мета курсу – сприяти відродженню національної свідомості, духовності студентської молоді, творчому використанню багатств української культури у фаховій діяльності.

Основні завдання вивчення дисципліни. У результаті вивчення дисципліни «Народознавство» здобувач повинен знати:

- основні етапи етнічної історії українського народу;
- етнічні аспекти еволюції побуту й культури;
- традиційні галузі господарства й заняття населення;
- відомості про поселення й житло давніх українців;
- історію українського народного костюма;
- відомості про систему харчування й обрядову їжу українців;
- відомості про шлюбні звичаї українського народу;
- дослідження про народні знання, світоглядні уявлення, вірування, мораль українців;
- національні наукові надбання тощо.

Відповідно до освітньо-професійної програми з навчальної дисципліни «Народознавство» здобувач повинен уміти:

- аналізувати стан культурно-побутових традицій народу, оцінювати їхню роль у житті людей;
- усно реконструювати давні форми суспільного життя й культури;
- досліджувати зміни окремих етнічних ознак у ході історичного розвитку;
- використовувати набуті знання в повсякденному житті та професійній діяльності.



Анотація

Навчальну програму дисципліни «Народознавство» розроблено відповідно до структури та змісту початкових посібників, які рекомендовано для студентів вищих навчальних закладів технічного напрямку.

Курс «Народознавство» посідає важливе місце в загальній структурно-логічній схемі підготовки фахівця. Він належить до гуманітарних дисциплін, які пов'язані з вивченням особливостей формування особистості майбутнього фахівця; воно є однією із форм духовно-практичної діяльності при формуванні світогляду; сприяє формуванню високих моральних переконань і чеснот; розвиває комунікативність, емпатію, креативність, які є вирішальними для розвитку духовної культури студентів.

Студенти під час навчання опановують не лише науковими, практичними компетенціями, фаховою майстерністю, але й формують світогляд, ідеали, ціннісні орієнтири; набувають умінь педагогічно-просвітницької діяльності, бо вони покликані відроджувати та передавати наступним поколінням духовні цінності людства.

Вивчення теоретичного матеріалу супроводжується практичними заняттями, роздавальним і відеоматеріалом за розділами навчальної дисципліни.

Ключові слова: народознавство, національна свідомість, духовність, духовні цінності, українська культура, духовно-практична діяльність.

Abstract

The curriculum of the discipline «Ethnology» is developed in accordance with the structure and content of the initial manuals, which are recommended for students of higher educational institutions of technical direction.

The course «Ethnology» occupies an important place in the general structural-logical scheme of training a specialist. It belongs to the humanities, which are connected with the study of the peculiarities of the formation of the personality of a future specialist; it is one of the forms of spiritual and practical activity in the formation of the worldview; promotes the formation of high moral convictions and virtues; develops communicative, empathy, and creativity, which are crucial for the development of students' spiritual culture.

Students learn not only scientific, practical competencies, professional skills but also form a worldview, ideals, value orientations; acquire the skills of pedagogical and educational activities, because they are called to revive and pass on to the next generations the spiritual values of mankind.

The study of theoretical material is accompanied by practical classes, distribution and video materials by sections of the discipline.

Key words: Ethnology, national consciousness, spirituality, spiritual values, Ukrainian culture, spiritual and practical activity.



1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3	Для усіх спеціальностей НУВГП	За вибором
Модулів – 1		Рік підготовки
Змістових модулів – 2		5-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр
		10-й
Загальна кількість годин – 90		Лекції
		18 год.
		Семінарські
	12 год.	
	Самостійна робота	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2, СРС – 2	60 год.	
	Індивідуальні завдання: год.	
	Рівень вищої освіти: II (магістерський)	Форма контролю – залік

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33% до 66%;

для заочної форми навчання – 4% до 96%;



2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Кожен етнос як природно-культурний феномен становить собою унікальну цінність, яка може бути вивчена й досліджена як у природно-біологічному, так і в історико-культурному аспектах. Однак феномен етносу через різні історичні та політичні умови в Україні досі залишається маловивченим.

Народознавство – це інтерактивний курс, що складається з багатогалузевих знань про Україну. Як навчальна дисципліна він комплексно вивчає історію, мову, мистецтво, культуру, етнографію, релігію, філософію, фольклор українського народу в його зв'язках із іншими народами з давніх часів до сьогодення. Отже, народознавство це наука про походження, розвиток і сучасне життя українського етносу, закономірності його історичного та культурно-мистецького розвитку.

Мета дисципліни «Народознавство» – удосконалити знання про духовну й матеріальну культуру давніх українців, які володіли значним духовним і моральним потенціалом, зосередженим в українській традиційній культурі, задіяти його в державотворенні й формуванні особистості майбутнього фахівця.

Основні завдання вивчення дисципліни

У результаті вивчення дисципліни «Народознавство» **здобувач повинен знати:**

- основні етапи етнічної історії українського народу;
- етнічні аспекти еволюції побуту й культури;
- традиційні галузі господарства й заняття населення;
- відомості про поселення й житло давніх українців;
- історію українських символів і священних знаків;
- відомості про систему харчування й обрядову їжу українців;
- особливості громадського побуту й звичаєвості;
- відомості про шлюбні звичаї українського народу;
- витоки та еволюцію українського фольклору;
- характерні риси народного образотворчого мистецтва;
- дослідження про народні знання, світоглядні уявлення, вірування, мораль українців;

Відповідно до освітньо–професійної програми з навчальної дисципліни «Народознавство» **здобувач повинен уміти:**

- аналізувати стан культурно–побутових традицій народу, оцінювати їхню роль у житті людей;
- усно реконструювати давні форми суспільного життя й культури;
- досліджувати зміни окремих етнічних ознак у ході історичного розвитку (мови, ареалу розселення, особливостей господарської діяльності та культури тощо);
- використовувати набуті знання в повсякденному житті та професійній діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліни та галузі, на яких ґрунтується вивчення предмету народознавство: етнофілософія, вітчизняна історія, етнокulturологія, етнорелігієзнавство, етнографія, етнологія України, етнопсихологія,



етномузикознавство, етнохореографія, літературознавство, міфологія, історія мистецтв, природознавство, етноправознавство (звичаєве право) та ін.

Навчальна програма дисципліни «Народознавство» розрахована на студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційними програмами підготовки бакалаврів.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Духовна культура українців

Тема 1. Предмет і завдання курсу народознавство як навчальної дисципліни

Об'єкт, предмет і завдання народознавства. Наукові погляди на проблему етносу та нації. Сучасний погляд на Україну під кутом зору українського державотворення. Зв'язок народознавства з гуманітарними та суспільнознавчими науками. Народознавство в контексті національної системи виховання.

Тема 2. Релігія в житті українського народу

Особливості української міфології. Український Олімп. Поняття про духів, демонів, демонологію. Сюжетно-тематичні особливості української міфології.

Ведійська культура в Україні. Храми, священні гаї, давньоруська богослужба. Язичницька духовна верства.

Християнізація українського народу. Християнське віровчення в Україні. Сучасна релігійна ситуація в Україні.

Тема 3. Народні знання: морально-етичні норми. Національний характер і ментальність українців

Головні чинники народної моралі. Поняття «діяльної любові» до людей. Національні риси характеру українців. Український народний етикет. Поняття «душевної краси». Духовно-моральні якості в сучасній Україні.

Поняття національного характеру та ментальності. Етнічні складники українського характеру. Соціопсихічні риси українського характеру. Мова й національна психологія. «Хвороби» національної психіки.

Тема 4. Звичаї та обряди українського народу. Обряди посвячення в Україні. Родинна обрядовість українців

Світогляд і фольклорна творчість. Магічність пісні й обряду. Поняття про календарно-обрядову поезію. Пісні різдвяного циклу. Веснянки. Русальні пісні. Купальські пісні. Жниварські пісні. Національна емоційно-образна свідомість.

Шлюб і сім'я. Весільна обрядовість: сватання; умовини; заручини; церковні оповіді; обряд прощі; весілля; післявесільні обряди – пропій, міни, калачини. Родильна обрядовість: звичаї допологового періоду; народження; баба-повитуха; вибір імені для дитини; обряд очищення; відвідини породіллі і святкування народин; вибір кумів; хрестини; пострижини та ін. Похоронні та поминальні обряди.

Змістовий модуль 2. Матеріальна культура українців

Тема 5. Житло в духовному світлі українців

Традиції народної архітектури. Українська хата та її інтер'єр. Вибір місця під будівництво. Подвір'я та господарський реманент. Будівельні традиції українців.

Тема 6. Матеріальна культура українців

Хліборобство, рільництво, городництво, садівництво. Тваринництво,

мисливство, бортництво. Домашні ремесла і художні промисли. Народне образотворче мистецтво та архітектура. Види народних ремесел і художніх промислів. Рослини і тварини в побуті та звичаях українців. Українська хата та її інтер'єр. Подвір'я та господарський реманент. Їжа та харчування. Одяг, ткацтво, вишивка.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем змістових модулів	Кількість годин			
	Усього	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	2	3	4	5
Модуль 1				
Змістовий модуль 1. Духовна культура українців				
Тема 1. Предмет і завдання курсу Народознавство як навчальної дисципліни	12	2	2	8
Тема 2. Релігія в житті українського народу	12	2	2	8
Тема 3. Народні знання: морально-етичні норми. Національний характер і ментальність українців	12	4	2	8
Тема 4. Звичаї та обряди українського народу. Обряди посвячення в Україні. Родинна обрядовість українців	12	4	2	8
Модуль 2				
Змістовий модуль 2. Матеріальна культура українців				
Тема 5. Житло в духовному світі українців	12	2	2	8
Тема 6. Матеріальна культура українців	12	4	2	8
Усього годин	72	18	12	48



5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Астрономічні знання та роль календаря в етнічному бутті народу	2
2	З історії українських імен і прізвищ	2
3	Витоки українського народного театру	2
4	Український народний гумор	2
5	Український народний одяг	2
6	Українська національна кухня	2
	Разом	12

6. Самостійної робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Генеза української національної мови	4
2	Дозвілля української молоді	4
3	Український родовід як джерело вивчення історії України	4
4	Українська народна іграшка.	4
5	З історії життя та діяльності українських науковців (доктор Іван Куровець, винахідник Архип Люлька, фізик Іван Пулюй, математик Мирон Зарицький, хімік Петро Франко та інші.	14
6	Етнографічне районування України	4
7	Українська церква: церковна громада, побут сільських священників, інтер'єр української сільської церкви. Народний іконопис.	6
8	Українські родинні святощі в спадщині Тараса Шевченка	4
9	Антропологічні типи українців	4
10	Українська народна художниця Катерина Білокур	4
11	Легенди, перекази про село (місто), де ви народилися	4
12	Етнічні мотиви у сучасній українській і світовій культурі	4
	Разом	60



7. Методи навчання

Під час лекційного курсу застосовується пояснювально-ілюстративний (бесіда, пояснення, демонстрація, ілюстрація) метод навчання, для проблемного викладу матеріалу застосовується частково-пошуковий та дослідницький метод

Для підвищення інтересу аудиторії під час лекцій використовуються різноманітні прийоми:

аудіовізуальні презентації (слайди, відеофільми тощо);

запитання-відповіді, відповідність яких темі лекції та витрати часу на них лектор контролює;

заздалегідь підготовлені виступи студентів, покликані представити різні погляди на предмет лекції.

На практичних заняттях використовуються словесні, наочні та практичні методи навчання:

- методи оволодіння новими знаннями, метод роботи з книгою, формування вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок

- репродуктивний;

- проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький;

- методи усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи студентів з осмислення й засвоєння нового матеріалу роботи із застосування знань на практиці та вироблення вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок;

- методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання й мотивація учіння, контролю, самоконтролю, взаємоконтролю і корекції, самокорекції, взаємокорекції в навчанні.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (одна правильна відповідь з чотирьох запропонованих).

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;

- з семінарських занять – на основі перевірки конспектів та виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

1. Завдання до семінарського заняття (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у

розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, психолого-педагогічні дослідження та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль № 1				Змістовий модуль № 2		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	100
15	15	15	15	20	20	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	для заліку
90–100	зараховано
82–89	
74–81	
64–73	
60–63	
35–59	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу



10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Народознавство» включає:

1. 07-03-113 Методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення дисципліни «Народознавство» для здобувачів II (магістерського) рівня освіти усіх спеціальностей НУВГП денної форми навчання / А.В.Кочубей – Рівне: НУВГП, 2018. – 34 с.
2. Кочубей А. В. Народознавство для студентів інженерних спеціальностей ВНЗ: Навчально-методичний посібник – Рівне: НУВГП, 2009. – 148 с.
3. Навчальні посібники, електронний банк методичного забезпечення дисципліни.
4. Електронний конспект лекцій із дисципліни «Народознавство» для студентів усіх спеціальностей НУВГП заочної форми навчання / А. В. Кочубей. – Рівне: НУВГП, 2018. – 196 с.
5. Конспект лекцій і методичних вказівок на електронних носіях.
6. Нормативні документи Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

11. Рекомендована література

11.1. Основна література

1. Качкан, В. А. Українське народознавство в іменах: У 2-х ч. Ч. 1: Навч. посібник / В.А. Качкан; Ред. А.З. Москаленко. – К. : Либідь, 1994. – 336 с.
2. Ковальчук О.В. Українське народознавство. Книга для вчителя. – К.: Освіта, 1992. – 176 с.
3. Кочубей А. В. Народознавство для студентів інженерних спеціальностей ВНЗ: Навчально-методичний посібник – Рівне: НУВГП, 2009. – 148 с.
4. Кочубей А. В. Гуманітаризація фахової підготовки студентів технічних ВНЗ засобами народознавства: Монографія. – Рівне: НУВГП, 2009. – 179 с.

11.2. Допоміжна література

5. Аксиоми для нащадків: Українські імена у світовій науці: Зб. нарисів / Упорядн. О.К. Романчук. – Львів: Каменяр, 1991. – 246 с.
6. Богдан С.К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. – К., 1998.
7. Боплан Г.Л. Опис України. – К., 1991.
8. Булашев Г.О. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. – К.: Фірма «Довіра», 1993. – 414 с.
9. Великдень в Україні: Нариси про великодні свята з народними піснями. – К.: Муз. Україна, 1993. – 128 с.
10. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. – Мюнхен, 1958. – т.1-2. – Репринт. – К., 1991.
11. Вудвуд Л.Ф. Відкривай духовні острови. Українське народознавство / За заг. редакцією професора А.П. Загнітка. – Донецьк: Центр підготовки абітурієнтів, 1998. – 144 с.



12. Енциклопедія українознавства. Перевидання в Україні. – К., 1995.
13. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. – К.: Довіра, 2006. – 703 с.
14. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні. – К., 1994.
15. Сележан Й.Ю. Основи національного виховання (Українознавство: ритуально-міфологічна, звичаєва та обрядова культура українців): Хрестоматія. – Чернівці: Книги – XXI, 2005. – 272 с.
16. Скуратівський В.Т. Український рік. – К.: Веселка, 1996. – 238 с.
17. Українська душа. – К., Фенікс, 1992. – 128 с.
18. Українська етнологія: Навчальний посібник / За ред. В. Борисенко. – К.: Либідь, 2007. – 400 с.
19. Українська родина: Родинний і громадський побут / Упорядн. Лідія Орел. – К.: В-во ім. Олени Теліги, 2000. – 424 с.

11.3. Інтернет-ресурси з народознавства України

- <http://traditions.org.ua> – Українські традиції
- <http://photo.didjeridu.org.ua/hotynshchyna/Muzfolk.html> – Українська музична фольклористика
- <http://etno.us.org.ua> – Українська етнографія
- <http://www.ukrfolk.kiev.ua> – Український фольклор і народна творчість
- <http://www.heritage.com.ua> – Пам'ятки України
- <http://www.honchar.org.ua> – Український центр народної культури «Музей Івана Гончара»
- <http://rius.kiev.ua> – Українознавство
- <http://gi.kmpu.edu.ua/images/stories/Departaments/gi/filosofia/gi/archive/avtor.html> – Етнологія України
- <http://etno.kyiv.uar.net> – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України
- http://www.folkart.net.ua/index_ukr.htm – Українська народна творчість/

11.4. Інформаційні ресурси

Електронний репозиторій НУВГП

1. 087-102 Кочубей, А. В. (2018) Методичні вказівки до практичних занять і самостійного вивчення навчальної дисципліни «Народознавство» для студентів усіх напрямів підготовки НУВГП денної форми навчання.
2. 087-103 Кочубей, А. В. (2013) Методичні вказівки до виконання контрольних робіт із навчальної дисципліни «Народознавство» для студентів усіх напрямів підготовки НУВГП заочної форми навчання.
3. Кочубей, А. В. (2009) Народознавство для студентів інженерних спеціальностей ВНЗ. НУВГП, Рівне, Україна.



12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/>
2. Обласна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6 / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.lib.rv.ua/>
3. Рівненська централізована бібліотечна система (м.Рівне, вул. Київська,44)/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.cbc.rv.ua/>
4. Наукова бібліотека НУВГП (м.Рівне, вул. ОлексіНовака, 75) / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії)



Національний університет
водного господарства
та природокористування